

טבעות או אזיקים? הרהורים לרגל "יום העגונה" תשע"ז 2017

כתבה: ד"ר תניא ציון וולדקס
<http://gender.biu.ac.il/node/602>

מזל טוב! את מתחתנת!

רגע לפני שאת נכנסת לסחרור סביב ההכנות עצרי לחשוב רגע, מה את יודעת על הטקס עצמו? האם הוא משקף את הזוגיות שלך? מה מידת הבחירה שיש לך ומה ההשלכות של הבחירה?

מדינת ישראל מכפיפה את כלל אזרחיה לדין הדתי בכך שהיא מעניקה לבתי הדין הדתיים סמכות בלעדית על נישואים וגירושים. יהודים חייבים להינשא ולהתגרש רק על פי ההלכה היהודית (בגרסתה החרדית המחמירה) בבית הדין הרבני בעודמוסלמים, למשל, נתונים למרותו של בית הדין השרעי. קיימות למעשה שתי ערכאות שיפוט - בית משפט לענייני משפחה ובתי הדין הדתיים - שנושאות בסמכות מקבילה בכל הנושאים הנלווים חוץ מהנישואין והגירושין עצמם (משמרנות, אפוסטרופסות, ירושות ודמי מזונות). כך נוצר "מרוץ סמכויות" שבו יש לחץ על הזוג למהר ולפנות כל אחד לערכאה ש"מטיבה" עמו, וישנו מאבק פוליטי בין מוסדות המדינה על גבם של האזרחיות והאזרחים.

אפשר לזהות כאן מספר בעיות.

בדין הדתי יש אי שוויון מגדרי מובנה. במקרה היהודי, למשל, מה שמתחיל בהתרגשות עם "הרי את מקודשת!", מייצר מבלי משים יחסי כוח שמקבלים ביטוי ממשי במעמד הגירושין כאשר רק הגבר יכול להעניק לאשתו גט. אם הבעל מסרב, הטבעת עלולה להפוך לאזיקים. האישה נופלת קורבן לסחטנות גלויה וסמויה ונתונה לחסדי בית הדין הרבני שממעט להשתמש בסמכויות האכיפה שהוענקו לו בחוק. במקרים בהם בן הזוג נעלם, הופך לצמח או אינו כשיר מבחינה נפשית, האישה נותרת עגונה.

"אז לא נתחתן ברבנות!" למרות שזוגות רבים בוחרים להינשא בחו"ל כדי להימנע מנישואים דתיים, מרגע שיירשמו במשרד הפנים כ"נשואים" הרי שאם יתגרשו יהיה זה רק באמצעות בתי הדין הדתיים בארץ. כלומר, יש פה גם בעיה תרבותית - אין לאזרחי ישראל אפשרות לבחור טקס שמשקף את ערכיהם ואורח חייהם והמסורת עצמה הופכת קפואה וממושטרת בידי מנופול ממלכתי צר.

לשם כך נוצרו בשנים האחרונות מספר רב של ארגונים ואנשים שמנהלים באופן פרטי הסכמי זוגיות או טקסי חתונה חילוניים, קונסרבטיביים, רפורמיים, ואף טקסים אורתודוקסים (יותר) שוויוניים. חשוב להבין שטקסים אלו

אינם זוכים להכרת המדינה (חתונה אורתודוקסית מחוץ לרבנות הראשית דינה שנתיים מאסר בחוק!)

רוצות להתעודד? המאבק בסרבנות גט, שבין מנהיגותיו נמצאות דווקא נשים אורתודוקסיות הביא להישגים רבים: מינוי נשים לטוענות רבניות, ייצוג הולם לנשים בועדה למינוי דיינים ומאמצים ליצור שקיפות וקריטריונים ברורים בדיוני הועדה, תיקון חוק יחסי ממון, הגשת תביעות נזיקין נגד סרבני גט בבתי משפט, יוזמות להקמת בתי דין אלטרנטיביים בארץ וברמה הבינלאומית, קידום חתימה על הסכמי קדם-נישואים שמונעים סרבנות גט. מאמצים נוספים מתבטאים בפיתוח מנגנונים כמו קידושין על תנאי, או שיתוף פעולה בין-ארגוני של "הפורום להנהגת בחירה חופשית בנישואים".

אז אל תסמכי על המזל, עשי שיהיה טוב!

מה צפוי לנו בחודש מרס:

- ב-19/3 יפתח סמסטר ב', כל הסילבוסים של הקורסים הועלו לאתר התכנית.
- נפתחה ההרשמה לשנה"ל הבאה, מוזמנות לשתף ולהמליץ - אתן שגיריות התכנית.
- כנס ביכורי מגדר יתקיים ב-26/4/17 באולם בק. תכנית הכנס תפורסם בקרוב. בתום הכנס יתקיים אירוע חברתי שיפגיש את בוגרות התכנית עם הסטודנטיות - יש למה לחכות!!!

ברכות ותודות

ברכות חמות לדוקטוריות החדשות של התכנית:

ד"ר יעל בנקירר, ד"ר עפרה כהן פריד וד"ר אלונה פלג לרגל קבלת הדוקטורט.

בפייסבוק התכנית אפשר להתעדכן בנושאי מחקר.

תודות שלוחות לד"ר ענת הרבסט-דבי וד"ר עליזה פרנקל, לבוגרת התכנית גב' דפנה איזנרייך והסטודנטית גב' אפרת עומר - על הרצאות מרתקות **במפגש שיווקי ביוזמת ראש התכנית**, פרופ' סילביה אדלר, להנגשת התכנית למגדר, לרבות מסלול מגדר בשטח, למערכת החינוך ברשויות המקומיות שהתקיים ב-6/3 במעמד הגב' ענת לבנת, יו"ר איגוד היועצות למעמד האישה.